

Kemikaliegranskningsfunktionen

Informationsblad med produktvalstema – vår 2024

Trafikverkets Kemikaliegranskningsfunktion ger ut informationsblad ett par gånger om året. Syftet är att sprida nyheter inom kemikalieområdet som berör Trafikverkets verksamheter. Informationsbladet berör nyheter gällande kemiska produkter och farliga ämnen i material och varor.

Produktval

Lagstiftning

Detta informationsblad har temat Produktval. Var och en som använder ett material, en vara eller en kemiska produkt, ska undvika att använda produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön. Detta regleras i Miljöbalkens (SFS 1998:808) andra kapitel och kallas *produktvalsprincipen*.

I praktiken innebär *produktvalsprincipen* att vid användning av kemiska produkter eller varor ska det göras aktiva bedömningar med avseende på hälsa, miljö och säkerhet. Om det finns en produkt som är mindre farlig ska den väljas framför övriga alternativ. Inom Trafikverkets verksamhet innebär det att varor och kemiska produkter i grupp A ska användas i första hand. Bara om det inte går att välja en produkt i grupp A får man välja en produkt i grupp B. Varor och kemiska produkter i grupp C får bara användas om det är omöjligt att hitta ett alternativ som klarat kriterierna för grupp A eller grupp B.

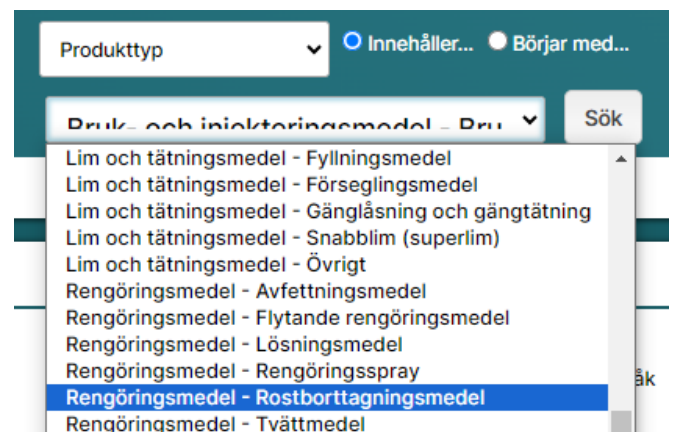
Produkter som i Chemsoft tillhör gruppen !-ej märkningspliktig klarar alltid kriterierna för grupp A och går också bra att välja.

Produktval i Chemsoft

Nya Produktkategorier

För att underlätta produktvalsarbetet har vi infört fler, mer specifika, produktkategorier i Chemsoft. Syftet är att det i framtiden ska kunna fungera som stöd när bättre produkter för ett särskilt användningsområdet eftersöks.

Det går att söka fram produkter i produktlistan baserat på produktkategori. Välj "Produkttyp" i

rullistan höst upp på sidan. Då dyker ytterligare en rullista upp där det går att välja bland alla produktkategorier i Chemsoft.

I Trafikverkets Chemsoft finns det i skrivande stund drygt 4 600 produkter. Alla dessa är granskade i någon av grupperna A-tillåten, B-riskminskning, C-utfasning, D-förbjuden eller !-ej märkningspliktig. Det täcker in en stor del av de användningsområden som kan tänkas finnas för kemikalieanvändningsbehov vid Trafikverks verksamhet.

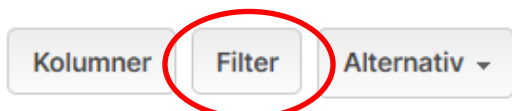
Restriktionslistor

Många kemiska ämnen omfattas av olika restriktioner eller speciella regler. För att möjliggöra för våra användare att ha koll på restriktioner har vi ett antal restriktionslistor tillgängliga i Chemsoft.

Exempel på restriktionslistor i Chemsoft:

- "REACH Kandidatlista", samtliga ämnen på kandidatförteckningen
- "Hormonkriteriet", ämnen som faller för kriterie H2 Hormonstörande
- "REACH Utbildningskrav för diisocyanater"
- "PRIO PFAS", PFAS-ämnen som pekats ut i PRIO-databasen.

I Chemsoft kan man söka utifrån *Restriktionslistor* i den egna kemikalieförteckningen under fliken Organisation. Restriktionslistor som kan vara av intresse är exempelvis **REACH Kandidatlista** och **PRIO PFAS**. Väljer man en restriktionslista visas samtliga produkter i kemikalieförteckningen som innehåller ett ämne kopplat till den restriktionslista man är intresserad av. För att få fram restriktionslistorna trycker man på "Filter".

Där visas en sida där bland annat följande ruta ingår:

Restriktioner	
AFS 2011:19 Grupp A (0)	☐
AFS 2011:19 Grupp B (0)	☐
AFS 2018:1 Hygieniska gränsvärden (233)	☐
EU Vattendirektivet (2)	☐
PRIO PFAS (4)	☒
PRIO Riskminskning (127)	☐
PRIO Utfasning (149)	☐
PRIO UtfasningUtanKomplexaKolväten (111)	☐
REACH Annex XIV (0)	☐
REACH Annex XVII (126)	☐
REACH Kandidatlista (12)	☐
REACH Utbildningskrav för diisocyanater (19)	☐
SIN-Lista (72)	☐
Hormonkriteriet (7)	☐
Potentiell hormonstörare (43)	☐
Potentiell PBT/vPvB (26)	☐
CMR-produkt (2)	☐
CMR-ämne (0)	☐

I denna ruta syns samtliga restriktionslistor. Inom parentes efter varje lista syns det antal produkter i kemikalielistan som träffas av respektive restriktionslista. För att se vilka produkter det gäller får man bocka i rutan för den lista som är av intresse och välja "Visa urval".

Varje produkt i Chemsoft har också en egen produktsida. Längst ner på produktsidan syns de ingående ämnena. Längst till höger på varje ämnesrad syns om ämnet träffas av någon restriktionslista.

4-tert-butylfenol	98-54-4	2.5 - <10		
01-2119489419-21	202-679-0	Nej	Skin Irrit. 2, H315; Eye Dam. 1, H318; Repr. 2, H361f; Aquatic Chronic 1, H410	PRIO Utfasning PRIO UtfasningUtanKomplexaKolväten SIN-Lista REACH Kandidatlista Hormonkriteriet

Leverantörerna arbetar också med produktval

Tillverkare och leverantörer av kemiska produkter arbetar också aktivt med produktval och ändrar recept i sina produkter för att undvika att använda farliga ämnen. Fråga gärna era leverantörer om det finns uppdaterade produkter med reviderade säkerhetsdatablad.

Observera att nya säkerhetsdatablad behöver lämnas in för granskning i Chemsoft.

Alla PFAS-ämnen blir grupp C

Det är dags att göra aktiva produktval kopplat till produkter som innehåller PFAS-ämnen!

I föregående ordinarie infoblad (januari 2024) informerade vi om att det finns 24 produkter i vår produktlista i Chemsoft som innehåller minst ett PFAS-ämne. Dessa 24 produkter är kopplade till 34 kemikalieförteckningar i Chemsoft. Inom Trafikverkets verksamhet förekommer PFAS-ämnen främst i smörjmedel, låsspray och i tryckluft på burk.

Dessa produkter kommer att klassas om till grupp C-utfasning.

Vad är anledningen?

Kemikalieinspektionen har klassat samtliga PFAS-ämnen som utfasningsämnen i PRIO-verktyget.

Trafikverkets kriterier för kemiska produkter och farliga ämnen i material och varor följer PRIO. Det innebär att alla produkter som innehåller ett PFAS-ämne i en halt över 0,1% framöver kommer att kategoriseras till grupp C-utfasning.

Arbete pågår med att revidera TDOK 2010:310 Kemiska produkter – granskningskriterier och krav för kemiska produkter och TDOK 2012:22 Material och varor - krav och kriterier avseende innehåll av farliga ämnen. Från och med fastställelse av dessa blir alla PFAS-ämnen utfasningsämnen inom Trafikverkets verksamhet.

När kommer omklassningen att ske?

Omgranskning av de produkter som innehåller mer än 0,1% av ett PFAS-ämne kommer att genomföras när revideringen av ovan nämnda TDOK:ar är genomförd och nya versioner är fastställda. Mer information kommer att skickas ut inför att aktuella produkter ska omgranskas.

Fakta om PFAS (Per- och polyfluorerade alkylsubstanser)

PFAS är ett samlingsnamn på en grupp kemiska ämnen. Det finns ungefär 4 700 PFAS-ämnen som har ett CAS-nummer.

Många PFAS misstänks vara skadliga och kan ansamlas i människor och djur.

Alla PFAS-ämnen är inte undersökta och kunskapsläget brister. Men för många PFAS som är undersökta, exempelvis PFOS och PFOA föreligger risk för cancer och störningar på fertilitet.

Övrig information

REACH – Kandidatförteckning

Kandidatförteckningen uppdaterades i januari 2024 med 5 nya ämnen:

- 2,4,6-Tri-tert-butylfenol, EG: 211-989-5, CAS: 732-26-3
- 2-(2H-Bensotriazol-2-yl)-4-(1,1,3,3-tetrametylbutyl)fenol, EG: 221-573-5, CAS: 3147-75-9
- 2-(Dimetylamino)-2-[(4-metylfenyl)metyl]-1-[4-(morfolin-4-yl)fenyl]butan-1-on, EG: 438-340-0, CAS: 119344-86-4
- Bumetrizol, EG: 223-445-4, CAS: 3896-11-5
- Oligomeriserings- och alkyleringsreaktionsprodukter av 2-fenylpropen och fenol, listnummer 700-960-7
 - Metylstyrinerad fenol EG: 270-966-8, CAS: 68512-30-1

Kandidatförteckningen

Totalt finns nu 240 ämnen upptagna på kandidatförteckningen. Förteckningen består av s.k. SVHC-ämnen, ämnen som har särskilt farliga egenskaper och är föremål för framtida tillståndsplikt.

Det finns 33 produkter granskade i Trafikverkets kemikaliehanteringssystem Chemsoft som innehåller ett av de här ämnena, metylstyrinerad fenol. Samtliga dessa produkter tillhör nu grupp C - Utfasning.

Kandidatförteckningen uppdateras varje halvår och finns tillgänglig på ECHA:s [hemsida](#).

Avslutade projekt

När ett projekt är avslutat och slutrapporterat behöver det också arkiveras i Chemsoft. Det kan göras i projektets kemikaliemapp under Organisationsfliken i Chemsoft genom att klicka på namnet. I dialogrutan som kommer upp går det att ändra projektets status från "Aktiv" till "Arkiverad". Det går också bra att maila kemikaliegranskningsfunktionen och ange vilket projekt som är avslutat och som ska arkiveras i Chemsoft.

Arkiverade projekt i Chemsoft försvinner inte. Om man råkat arkivera ett projekt av misstag eller behöver göra en ändring i efterhand går det att göra projektet aktivt igen.

Trafikverkets

Kemikaliegranskningsfunktion

E-mail:

granskningsfunktionen@trafikverket.se

Hemsida:

www.trafikverket.se/kemikaliehantering

www.trafikverket.se/materialkrav

Trafikverkets kontaktcenter:

Tel: 0771-921 921

Sakkunnig Farliga ämnen och Gifrfri miljö

Lina Ejenstam, e-mail: lina.ejenstam@trafikverket.se

Utredare Material och Kemiska produkter

Svetlana Grebenshchikova, e-mail: svetlana.grebenshchikova@trafikverket.se

Karin Grip, e-mail: karin.grip@trafikverket.se

Isabelle Brobeck, e-mail: isabelle.brobeck@trafikverket.se